

MAIRONIO VĒLYVOSIOS LYRIKOS MIKROGENEZĖ: AUTOREDAGAVIMO VEKTORIAI

DOVILĖ GERVYTĖ

Įvadas. Ligšioliniai Maironio lyrikos genezės tyrimai orientavosi į intertekstinius poeto eilėraščių variantų santykius, silabotonikos formavimosi, bendrinės kalbos moderninimo aspektus¹. Tekstologinė poeto palikimo analizė kol kas tebėra fragmentiška², Maironio lyrikos autografai juodraščiai atskirai beveik netirti³, o būtent juose fiksuotų autoređagavimo veiksų suvokimas galėtų atverti naują analitinę prieigą prie autoriaus kūrybos.

¹ Šio pobūdžio tyrimai apžvelgti: Paulius V. Subačius, „Nušlifuoti deimantą, arba kuo Maironis įdomus ne vien pokolonijiniams kraštams“, in: *Eina garsas: Nauji Maironio skaitymai*, sudarytojas Manfredas Žvirgždas, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2014, p. 88–112. Straipsnyje suregistruoti intertekstiniai variantų tyrimai, teigiama, kad po eilėraščių kaitos faktus greičiau konstatavusių nei interpretavusių Irenos Slavinskaitės darbų, nuoseklią „Lietuva brangi“ teksto istorijos analizę (taip pat ir silabotonikos formacijos aspektu Maironio eilėraščio genezės tyrimą) atliko tik Juozas Girdzijauskas („Maironio eilėraščio „Lietuva brangi“ genezė“, in: *Archivum Lithuanicum*, Vilnius, 2002, t. 4, p. 145–157). Iš konceptualiai Maironio kūrybos genezę aptariančių autorių minėtini: Brigita Speičytė, „Maironio *Pavasario balsai*: lyrikos rinkinys“, in: *Maironio balsai: kūryba, veikla, atmintis*, sudarytojas Manfredas Žvirgždas, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2019, p. 29–141; Saulius Žukas, „Maironio meilė“, in: Saulius Žukas, *Žmogaus vaizdavimas lietuvių literatūroje*, Vilnius: Baltos lankos, 1995, p. 136–144. Į Maironio autoređagavimą iš bendrinės kalbos moderninimo perspektyvos pažvelgta: Jurgita Venckienė, „Jono Mačiuo-Maironio raštų rašyba ir kalba: Jauniaus sekėjo dinamika“, in: *Archivum Lithuanicum*, Vilnius, 2012, t. 14, p. 131–148; Jurgita Venckienė, „Maironio „Pavasario Balsai“ (1895–1927): kaip keitėsi eilėraščių kalba“, in: *Archivum Lithuanicum*, Vilnius, 2018, t. 20, p. 209–234.

² Minėtina naujausia mokslinė publikacija: [Maironis], *Pavasario balsai: Skaitmeninis archyvas ir genetinis kritinis leidimas* (toliau – PB SAGKL), vyr. redaktorius Paulius V. Subačius, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020, in: <http://www.pb.flf.vu.lt/>. Bibliografinio kodo kaitą ir tekstinę variaciją sieja Giedrės Jankevičiūtės ir Miko Vaicekausko tyrimas („Pavasario balsai kaip Maironio autoportretas“, in: *Naujasis Židinys-Aidai*, Vilnius, 2019, Nr. 8, p. 18–29); Maironio leidybinės tradicijos pasirinkimai rankraščių tyrimo pagrindu kvestionuojami straipsnyje: Paulius V. Subačius, „Maironio scholijos ir glosos“, in: *Naujasis Židinys-Aidai*, Vilnius, 2020, Nr. 2, p. 26–30.

³ Galima paminėti Virginijos Babonaitės parengtame (mokslinės publikacijos reikavimų neatitinkančiame) *Pavasario balsų* leidime aptariamą 1913 m. rinkinio egzemplio-

Genetinės kritikos atstovų teigimu, variantiškumo tyrimai įtraukūs dėl galimybės rašymo ir redagavimo proceso rekonstrukcijos pagrindu modeliuoti bendrą poetinio rašymo *per se* konceptą, suvokti jo vidines ypatybes, t. y. tekstinės variacijos interpretavimas įgalina mąstyti apie rašytojo poetinės minties formulavimo veiksmus⁴. Į eilėraščio genezę žvelgiant iš teksto kritikos perspektyvos, akcento perkėlimas nuo veikalo kurio nors vieno varianto (kaip autoritetingo ir baigtinio teksto) tyrimo prie skirtingų variantų analizės reiškia, kad „autorinių pakeitimų ir publikavimo poveikis tekstams yra regimas kaip potencialiai „integralus“ veikalo, kuris kūrimo, taisymo ir publikavimo procese pereina skirtingas stadijas, reprezentacijų aspektas“⁵. Kitaip tariant, reflektuojama ir atmestu, ir priimtų kūrybinėse dirbtuvėse variantų visuma, kurios dėka veikalas suvokiamas kaip įvairialypis ir dinamiškas fenomenas.

Laikydamosi šios teorinės prieigos poetinio veikalo genezės tyrimui ir jo reikšmei pagrįsti, nagrinėsiu du Maironio eilėraščius – „Ant Punės kalno ties Nemunu“ ir „Nuolat verkšlenantiems politikams“⁶, kurių autografai juodraščiai išsiskiria intensyviu segmentų autoredegavimu. Redakcijų *terminus ad quem* – 1925 m.⁷, abu eilėraščiai pirmą kartą publikuoti periodi-

riaus, autoriaus redaguoto rengiant 1920 m. rinkinį, istoriją, kurioje yra ir keli žodžiai apie rankraštinius Maironio taisymus: Jonas Mačiulis-Maironis, *Pavasario balsai: 1920 metų leidimo maketo fotografinė kopija*, leidinio rengėja ir įvadinio teksto autorė Virginija Babonaitė, Kaunas: Naujasis lankas, 2014, [2016]; taip pat Maironio *Lietuvos* (1888) faksimilinių leidimų: [Maironis], Kl. J. Maculevičius, *Lietuva: Maironio rankraščio faksimilinis leidimas*, rengėjai Inga Liepaitė, Paulius V. Subačius, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, Vilniaus universiteto biblioteka, 2018.

⁴ Žr. Klaus Hurlbusch, „Understanding the Author’s Compositional Method: Prolegomenon to a Hermeneutics of Genetic Writing“, in: *Text*, Bloomington: Indiana University Press, 2000, t. 13, p. 55–101.

⁵ Peter Shillingsburg, „Text as Matter, Concept, and Action“, in: *Studies in Bibliography*, University of Virginia, 1991, t. 44, p. 37: „authorial revision and production influences on texts are seen as having potential „integrity“ as representations of the work at various stages in the process of composition, revision, and production“.

⁶ Norminės eilėraščių antraštės (toliau ir norminės eilučių versijos) pagrindiniame tekste teikiamos remiantis *PB SAGKL*.

⁷ „Ant Punės kalno ties Nemunu“ autografas juodraštis yra ant baigto ir, tikėtina, teatro nusirašyto dramos *Vytautas pas Kryžiuočius* švarraščio tuščių lapų. Pagal spaudos žinutes, Valstybės teatre drama buvo statoma 1924 m. rugpjūčio mėn., taigi rankraštis datuotinas 1924 m. antrąja puse (žr. *PB SAGKL*). Eilėraščio „Nuolat verkšlenantiems politikams“ rankraštis, tikėtina, datuotinas 1923 m. antrąja puse (ne vėliau gruodžio vidurio): „palyginus sąsiuvinyje perrašytų ir redaguotų tekstų versijas, ypač taisymus, su pirmosiomis ir vėlesnėmis publikacijomis, pirmieji įrašai jame daryti ne vėliau kaip 1923 m. vasarą, paskutiniai – ne vėliau kaip 1927 m. vasarą“ (*ibid.*).

koje⁸. Viena iš tikėtinių priežasčių, kodėl pasirinkti analizei rankraščiai iki šiol nesulaukė tyrėjų dėmesio – itin paini taisyčių grafinė fikscija, iš kurios išskirti raidos stadijas reikia ne vien formalaus grafologinio tyrimo, bet ir konceptualios prieigos, autoredakcinio proceso suvokimo pagal avanteksto rekonstrukcijos principus⁹.

Gausaus taisyčių atvejus aptarsiu remdamasi mikrogenetinės rankraščių analizės modeliu, taigi detalizuodama visus galimus rekonstruoti autoredagavimo veiksmus. Genetinės kritikos požiūriu poetinio veikalų visumą formuoja ir reprezentuoja pirmiausia paskiroje autorinėje redakcijoje (viename rankraštyje vienu ar keliais taisyčių etapais) vidujai vykstanti kaita¹⁰. Ją aptardama ir rekonstruodama segmento genezę, autoredakcinių keitimų sąlygojamas, užrašų fiksuotas eilutės alternatyvas vadinu *versijomis*¹¹.

⁸ Maironis, „Ant Punės [Margio] kalno“, in: *Baras: Literatūros, meno mėnesinis žurnalas*, Kaunas, 1925, Nr. 8, p. 5–8; [Maironis] Pipiras, „Nuolatos Verkšlenantiems“, in: *Iliustruotoji Lietuva: Savaitinis „Lietuvos“ priedas*, Kaunas, 1926-01-17, Nr. 3, p. 18.

⁹ Avanteksto (pranc. *avant-texte*) samprata genetinėje kritikoje radosi suvokus poreikį rankraščius tirti ne autoriaus intencijų paieškos perspektyvoje, o užklausančią dokumentuotą užrašymo, redagavimo dinamiką (žr. Alexandra Mary Davies, „Methodologies: French Genetic Criticism“, in: Alexandra Mary Davies, *Poetry in Process: The Compositional Practices of D. H. Lawrence, Dylan Thomas and Philip Larkin*, A thesis submitted for the Degree of Doctor of Philosophy in the University of Hull, 2008, p. 12). Ankstyvoji genetinė kritika (Jean Bellemin-Noël) avanteksto terminu referavo visus tekstinę variaciją fiksuojančius dokumentus, kurie tam tikrą veikalą formuoja tol, kol šis yra publikuojamas ir tokiu būdu pasiekia skaitytoją (*ibid.*, p. 13). Vėlesnė avanteksto samprata (Pierre-Marc de Biasi) apėmė tekstinę variaciją atvejų gausos sisteminimą ir organizavimą, pabrėžiant, kad filologinė rankraščių interpretacija (priskyrimas veikalui juodraščiams, surikiavimas į genetines sekas) yra atliekama tyrėjo. Taigi straipsnyje paskiri Maironio rankraščiai ir juose fiksuoti autoredagavimo veiksmai sudaro filologinės interpretacijos metu išgrynintą individualią kūrybinę sistemą, bet drauge tai yra šios sistemos dinamiškas modeliavimas, pati rankraščių tyrimo prieiga („The avant-texte does not denote the materiality of the manuscripts nor their actual interpretation, but the critical reconstitution of the documents“ (Dirk Van Hulle, *Textual Awareness: A Genetic Study of Late Manuscripts by Joyce, Proust, and Mann*, Michigan: University of Michigan Press, 2009, p. 5)).

¹⁰ Kaip nurodo Dirkas Van Hulle, mikrogenetinis rankraščio analizės lygmuo apima vienos konkrečios autorinės redakcijos pakeitimus (žr. Dirk Van Hulle, „Modelling a Digital Scholarly Edition for Genetic Criticism: A Rapprochement“, in: *Variants: The Journal of the European Society for Textual Scholarship*, Amsterdam: Rodopi, 2016, t. 12–13, p. 50, in: <http://journals.openedition.org/variants/293>).

¹¹ Metodologinis pasirinkimas reiškia tai, kad tarp terminų *versija* ir *variantas* daroma skirtis: pirmoji sąvoka nurodo segmento raidos stadiją vienoje autorinėje redakcijoje, antroji – segmento skirtumą dviejose ir daugiau redakcijų.

Apibrėžus bendrąsias tyrimo sąlygas, skaitytojui gali rasti abejonę, kodėl imamasi paskirų, iš pažiūros nesusijusių taisyčių analizės, kodėl smalsulys nukreiptas į kūrėjo dirbtuvių netvarką? Pretenduoju Maironio rankraščių tyrimu pagrįsti bendresnę genetinės kritikos prielaidą, kad segmentų autoredukcijos veiksmus įmanu patikimai rekonstruoti, o tai darant atsiskleidžia anapus teksto pokyčio glūdinti specifinė poetinio mąstymo logika. Maža to, mikrogenetinė avanteksto rekonstrukcija yra panašiai dinamiška veiksmena, kaip ir jos dėka tiriama genezė, kurią siekiu aptarti ir schematizuoti procesualiai, pagal kūrybinės raidos prigimtį.

Nors neabejotina, kad vienas pagrindinių Maironio autoredukcavimo motyvų – eilėdaros tikslinimas ir instrumentavimas apskritai, tačiau tekstą suvokiant kaip kintančios kombinacijos, betgi komplementarios tekstūros kalbinių elementų audinį, metrinio pagrindu atliktos pataisos interpretuotinos ir kaip semantinis, sintaksinis, morfologinis teksto pokytis. Dar vienas aspektas – redaguodamas eilėraščius Maironis ritmiškai tinkančius ir norimą mintį reiškiančius žodžius perdėliojo tobulindamas naratyvinę seką. Pagaliau, kai taisyta gausiai, poetinė idėja ne vien gryninta, bet ir svarstyta jos alternatyvos, taigi esmingai užklaustas minties įtaigumas. Pastaruosius procesus apibendrinus, galima kelti prielaidas tiek apie poetinio mąstymo atvejo savitumą, tiek apie poetinės idėjos prigimtį apskritai.

1. „Ant Punės kalno ties Nemunu“. Tiriamame juodraščio fragmente rašalo atspalvio, išblukimo skirtumo negalima identifikuoti, todėl manytina, kad eilėraščio eil. 70¹², kurios pirminė versija *Dabar čia žagrė žemę ardo*, užrašoma ir taisoma vienu metu. Taigi pirminį užrašą ir visus taisyčius priskiriu vienam genetiniam etapui (faksimilės fragmentas Nr. 1¹³).

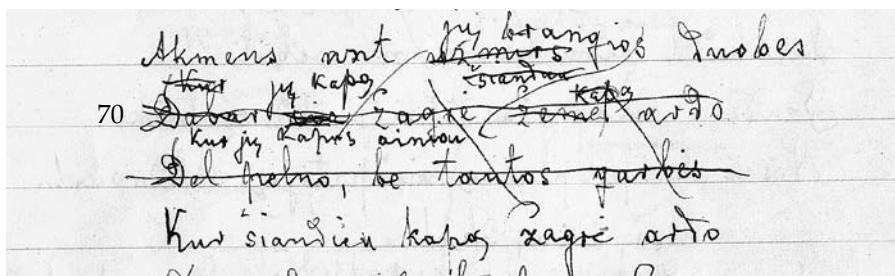
Dėl taisyčių klampumo, paskiausia rankraštyje aptinkama eilutės versija *Kur šiandien kapą žagrė ardo*, atitinkanti norminės redakcijos versiją, autoriaus perkelta į paskesnę rankraščio eil. 72. Pateikiu rekonstruotą nuoseklių eilutės taisyčių eigą (schema Nr. 1, numeruojami redagavimo žingsniai)¹⁴.

¹² Numeracija teikiama pagal eilučių seką rankraštyje, neįtraukiant eilėraščio antraštės. Norminėje eilėraščio redakcijoje ši rankraščio eilutė atitinka 69-ąją (norminės eilučių versijos pagrindiniame tekste teikiamos remiantis *PB SAGKL*).

¹³ „Ant Punės kalno ties Nemunu“ autografas juodrašties, in: Maironio lietuvių literatūros muziejus (toliau – *MLLM*), [b.] GEK 20040 (R1 1142), l. 3v.

¹⁴ Šeštos versijos rekonstrukcija lieka kebli pagrįsti. Nors fiksuojama eilutėje reiškiamo veiksmo subjekto kaita (5 *žagrė* → 6 [*jie*] → 7 *ainiai*), grafiškai žodis *žagrė* braukiamas ne 6, bet paskiausio, 7-ojo redagavimo žingsnio metu. Taigi 6 skaitymas validus tuo atveju, jei

1 faksimilės fragmentas

1 schema

užrašoma	1	Dabar čia žagrė žemę ardo
taisoma	↓	2 Dabar čia žagrė kapą ardo
		3 Dabar jų kapą žagrė ardo
		4 Kur jų kapą žagrė ardo
		5 Jų kapą žagrė šiandien ardo
		6 [*] Jų kapą užmirš[ę] ardo
		7 Kur jų kapus ainiai ardo
perrašoma	8	Kur šiandien kapą žagrė ardo

Nors 2–7 taisymo žingsniai rankraštyje padriki ir ištiesos eilutės pavida-
lu niekada neegzistavo, avantekstinis redagavimo išskleidimas svarbus jo
raidai suprasti. Tai leidžia eilėraščio segmentą matyti kaip daromą ir per-
daromą (semantinę, sintaksinę) konstrukciją, jos elementų raidą – žodžio ar
frazės raiškos paiešką – kaip dinamišką eilutės radimosi visumos dalį.

Pažvelkime į redaguotą eilutę kaip į sintaksinį erdvės, laiko, subjekto,
objekto ir predikato darinį. Nedarau prielaidos, kad Maironis eilėraščių
fragmentus taisė reflektuodamas būtent jo netenkinančią sintaksinių figūrų
raišką. Greičiau priešingai, orientacija į referentinį santykį su tikrovės vaiz-
diniais versijų kaitoje dominuoja. Lingvistinės analizės terminus pasitelkiu
tik tekstinės variacijos atvejui nusakyti. Taigi konstatavimas, kad pakito
tam tikrės sintaksinės konstrukcijos realizacija, šiame tyrime reiškia taisy-

laikomasi prielaidos, kad žodžio *žagrė* atmetimas eil. 70 yra toks pat grafiškai nežymėtas,
kaip kad žodžio *užmirš[ę]* užrašo neišbaigtumas eil. 69. Antras argumentas, grindžiantis 6
skaitymą (t. y. eilutės versiją, liudijančią subjektą [jie] → *ainiai*, bet ne *žagrė*), tai eil. 68–69
matoma semantinė izotopija (68 *Net neužritinęs be vardo* / 69 *Akmens ant užmirštos] jų brangios
duobes*): „akmuo be vardo“ (eil. 68–69) galimai pertariamas „užmirštu kapu“ (eil. 70).

mo padarinį eilėraščio tekste kaip struktūroje, bet ne kompozicinę priežastį ar veiksnį, kuris reguliuavo segmento autoređagavimą.

1.1. *Erdvėlaikis*. Erdvė ir laikas eilutėje reiškiamirieveiksmiais *čia/kur, dabar/šiandien*. Jų kaitą interpretuoju kaip vykstančią skaidančiai – erdvėlaikis redukuojamas iki vien laiko arba vien erdvės – ir sudarančiai ciklą, t. y. redaguojant grįžtama prie to, nuo ko buvo pradėta (schema Nr. 2).

2 schema

erdvėlaikis → laikas → **erdvė** → laikas → **erdvė** → **erdvėlaikis**

Sintaksinės konstrukcijos kaita per 2 ir 3 autoređagavimo žingsnius (schema Nr. 3, žingsnis 2 ir 3) vyksta semantinio abstrahavimo kryptimi (*dabar čia* → *dabar*). Erdvėlaikio raiškos pokyčio dėka, kaip matome, yra tikslinamas eilutėje reiškiamo veiksmo (*ardo*)¹⁵ objektas:rieveiksmių *čia* keičia frazė *jų kapą* (t. p. 2–3 žingsniai).

3 schema

- 1 *Dabar čia* žagrė žemę ardo
- 2 *Dabar čia* žagrė kapą ardo
- 3 *Dabar* jų kapą žagrė ardo
- 4 **Kur** jų kapą žagrė ardo
- 5 Jų kapą žagrė *šiandien* ardo
- 6 Jų kapą užmirš[ę] ardo
- 7 **Kur** jų kapus ainiai ardo
- 8 **Kur** *šiandien* kapą žagrė ardo

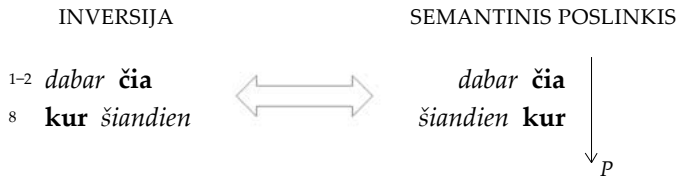
Turint omenyje paskiausią juodraščio versiją, atitinkančią norminę eilutės versiją (schema Nr. 3, žingsnis 8), įmanu į tą patį pokytį pažvelgti kiek kitu kampu. Frazės *kur jų kapus* (schema Nr. 3, žingsnis 2) keitimas į *kur šiandien kapą* (schema Nr. 3, žingsnis 8) gali būti interpretuojamas ne kaip veiksmo objekto (*jų kapus* [*ardo*]) tikslinimas, o kaip šalia objekto eilutėje esančio ir erdvę žyminčio elemento (*kur*) plėtimas. Pastarąją išvalgą grindžiu tuo, kad 8-uoju taisymo žingsniu erdvę reiškiantis eilutės elementas *kur* yra papildomas laiką žyminčiu žodžiu *šiandien* (plg. *kur* → *kur šiandien*).

¹⁵ Predikato kaita plačiau aptariama sk. 1.3.

Apibendrinant skirtingais žodiniiais vienetais reiškiamų eilutės elementų – žyminčių laiką ir erdvę – kaitą, galima matyti, kad pirmoje eilutės versijoje pasirodžiusi ir paskiausioje išlaikoma yra ne vien laiko ar vien erdvės, bet erdvėlaikio konstrukcija. Sugretinus šias dvi eilutės versijas, erdvėlaikio konstrukcijos taisyimų (2–7 žingsniai) vektoriumi laikytina inversija: laikas–erdvė (*dabar čia*) → erdvė–laikas (*kur šiandien*).

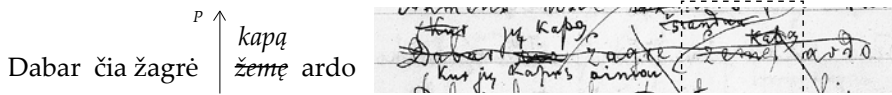
Inversijos santykis kaip eilutėje erdvė/laiką žyminčių elementų autore-dagavimo padarinys koreliuoja su semantiniu pokyčiu, matomu tarp eilutės dviejų pirmųjų ir paskiausios versijos (schema Nr. 4, paradigmginė ašis žymima *P*). Akivaizdi semantinės generalizacijos tendencija (plg. *dabar* → *šiandien*, *čia* → *kur*).

4 schema

1.2. *Objektas*. Eilutėje reiškiamo veiksmo objekto semantinę kaitą, vykusią keturiais taisyimų žingsniais¹⁶, galima sieti su paradigmginėje ašyje varijuojama metonimija. Sintaksinės struktūros pokyčiai eilutėje toliau fiksuojami tiek paradigmginėje, tiek sintagminėje ašyje (žymima *S*).

1 žingsnis / 1-2 versija

Pirmas autore-dagavimo žingsnis, kurio metu taisoma frazė *žagrė žemę ardo*, turi metonimijos tikslinimo efektą: redaguotoje versijoje *žagrė ardo kapa*.

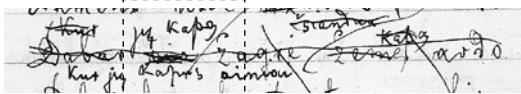
¹⁶ Anksčiau rekonstruotose aštuoniuose eilutės versijose pakeitimai teikiami kaip statiški autore-dagavimo padariniai, jų priėmimo/atmetimo dinamika – vien numanoma. Toliau schemose autore-dagavimo veiksmai grupuojami, įvardinami *žingsniu* ir implikuoja procesą, kai kažkuri eilutės versija, laikyta taisyimo atskaitos tašku, buvo redaguojama ir, savo ruožtu, sąlygojo tolimesnius eilutės pakeitimus, versija/-as. Antai pirmą eilutėje reiškiamo veiksmo objekto autore-dagavimo žingsnį interpretuoju kaip taisyimo veiksmus, atliktus pirmoje eilutės versijoje, ir – kaip rezultatą – produkuojančius antros eilutės versiją.

Antru žingsniu eilutėje vaizduojamo veiksmo objektas kinta sintagminėje ašyje: prie žodžio *kapą* yra prišliejamas nederinamasis pažymins *jų*.

2 žingsnis / 3-4 versija

jų kapą *kapą*
Dabar čia žagrė žemę ardo

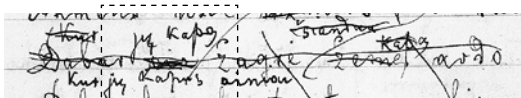
→_S

Keitimo vektoriumi išlieka tas pats semantinės sintaksinės konstrukcijos tikslinimas (plg. *kapą* → *jų kapą*; atributinis junginys čia nurodo į *tautos didvyrius* eil. 68).

3 žingsnis / 5-7 versija

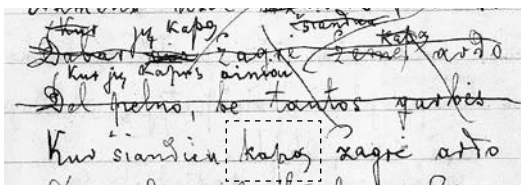
jų kapą
jų kapus ↓_P

Trečiame žingsnyje veiksmo objekto *jų kapą* keitimas vyksta ta pačia tikslinimo linkme: ši kartą paradigmine ašyje pakitęs objekto skaičius (*jų kapą* → *jų kapus*). Paradigminį pokytį galima sieti su pokyčiu sintagminėje ašyje: kintant objekto skaičiaus kategorijai (*kapą* → *kapus*), kinta ir subjekto skaičius (*žagrė* → *užmirš[ę] [jie]* → *ainiai*). Pakeitimų vektorius interpretuotinas ir kaip neapsisprendimas dėl eilutės metrinės schemos (plg. schemą Nr. 3, ⁵*kapą žagrė* → ⁷*kapus ainiai*).

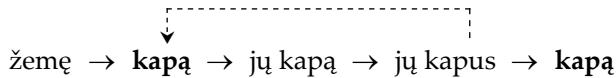
4 žingsnis / 7-8 versija

jų kapus
kapą ↓_P

Ketvirto žingsnio metu vaizduojamo objekto kaita apima pažyminio *jų* atšliejimą ir daugiskaitos *kapus* panaikinimą (taigi yra anuliuojami 2 ir 3 žingsnio sprendimai). Tokio taisymo padarinys – objekto tikslinimo kaip autoredegavimo vektoriaus krypties apgręžimas, t. y. grįžimas prie pirmineje eilutės versijoje matomos objekto raiškos (schema Nr. 5).

5 schema

Taigi eilutėje reiškiamo objekto variacija semantikos tikslinimo kryptimi vyksta nuo metonimijos (*žagrė kapą [ardo]*) pereinant prie gana tiesmuko veiksmų įvardinimo (*jų kapą [jie] → jų kapus ainiai [ardo]*). Galiausiai grįžtama prie pirminės metonimijos.

Objekto semantikos tikslinimą (schema Nr. 6, žingsnis 1 ir 2), jo alternatyvios raiškos svarstybą (schema Nr. 6, žingsniai 2–7) ir, galiausiai, pasilikimą prie labiausiai abstrahuotos metonimijos versijos (schema Nr. 6, žingsnis 8) laikyčiau Maironio autoredegavimo tendencija: a) universalizuojama frazės semantika; b) generalizuojama kaitant metonimijos laipsnį; c) paskiausioje versijoje frazės metonimijos laipsnis sutampa su pirminės versijos (taip pat ir norminės eilutės redakcijos).

6 schema

- 1 Dabar čia žagrė **žemę** ardo
- 2 Dabar čia žagrė **kapą** ardo
- 3 Dabar **jų kapą** žagrė ardo
- 4 Kur **jų kapą** žagrė ardo
- 5 **Jų kapą** žagrė šiandien ardo
- 6 **Jų kapą** užmirš[ę] ardo
- 7 Kur **jų kapus** ainiai ardo
- 8 Kur šiandien **kapą** žagrė ardo

1.3. *Predikatas ir subjektas*. Eilutėje nekeičiamas vienintelis sintaksinės struktūros elementas – predikatas, reiškiamas veiksmažodžiu *ardo*. Skambaus tarinio išlaikymą galima grįsti instrumentavimu (*žagrė ardo*), rimo įtvirtinimu (eil. 68 *Net neužritinės be vardo* / eil. 70 *Kur šiandien kapą žagrė ardo*). Šiuo atveju predikatą galima laikyti redaguojamo segmento esminiu elementu, t. y. predikato stabilumą suvokti kaip segmente matomų kitų taisyčių reguliatorių¹⁷.

¹⁷ Daugiau apie esminio poetinės minties elemento (angl. *core element*) išlaikomumą tekstinės variacijos perspektyvoje žr. Klaus Hurlbuscho aptariamą Klopstocko poemos *Der Messias* genezės atvejį: Klaus Hurlbusch, „Understanding the Author’s Compositional Method:

Svarstant sintaksinės konstrukcijos perspektyvoje, teigtina, kad priklausomai nuo tranzityvumo krypties, veiksmažodis *ardo* eilutėje pasirodo drauge su subjektu (*žagrė/ainiai ardo*) arba sudaro papildinio konstrukciją su eilutėje reiškiamo veiksmo objektu (*žemę/kapą ardo*). Subjektas kinta pagal objekto taisymo modelį. *Žagrė* keitimas į *ainiai* (schema Nr. 7; žingsniai 5–7) atitinka metonimijos universalizacijos vektorių: metonimija abstrahuojama (⁶[jie]), tikslinama (⁷*ainiai*), galiausiai patvirtinamas keitimas, kuris abstrahavimo laipsniu sutampa su ankstesnėmis eilutėje reiškiamo veiksmo subjekto versijomis (⁸*žagrė*).

7 schema

- 1 Dabar čia **žagrė** žemę ardo
- 2 Dabar čia **žagrė** kapą ardo
- 3 Dabar jų kapą **žagrė** ardo
- 4 Kur jų kapą **žagrė** ardo
- 5 Jų kapą **žagrė** šiandien ardo
- 6 Jų kapą **[jie]** užmirš[ę] ardo
- 7 Kur jų kapus **ainiai** ardo
- 8 Kur šiandien kapą **žagrė** ardo

1.4. *Subjekto ir objekto kaita*. Subjekto ir objekto autoredagavimo modeliai skiriasi: atsisakius *žemę* iki paskutinės versijos varijuojama *kapą*; o atsisakius *žagrė*, varijuojama *[jie]/ainiai*, tačiau vis vien grįžtama prie pirminės elemento versijos *žagrė*. Kitaip tariant, pirmuoju aspektu reikšmės abstrahavimo laipsnis kinta kaip vienos metonimijos versijos:

žemę → {[*kapą* ↔ *jų kapą*] → *jų kapus*};

priešingai, subjektas versijose leksiškai ir semantiškai reiškiamas skirtingomis metonimijomis:

žagrė ↔ {[*jie*] → *ainiai*}.

Prolegomenon to a Hermeneutics of Genetic Writing“, in: *Text*, Bloomington: Indiana University Press, 2000, t. 13, p. 55–101: „the genetic anticipation of episodes and their *subordinated text-syntagmatic construction* manifests a significant self-referential meaning of the writing for the author. It shows where the work’s core segments lie hidden. Genetic priority signals dominance of thought“ (p. 88) („genetinis [veikalo kompozicijos] epizodų numatymas ir jiems pavaldi tekstinė-sintagminė konstrukcija autoriui reiškiasi kaip reikšmingas, nes save-referuojantis, rašymo procesas. Kompoziciniai kūrinio metodai nurodo, kur slepiasi jo esminiai segmentai. Genetiškai pirmesni kūrinio segmentai signalizuoja juose dominuojančią mintį“).

Neapsisprendimą dėl veiksmo subjekto/objekto semantinės raiškos signalizuoja ir taisyčių grafinės pozicijos eilutėje kaita. Objektas iš eilutės galo keliauja į priekį, bet vėl perkeliamas į galą; subjektas iš vidurio keliauja į eilutės galą, gražinamas į vidurį ir vėl perkeliamas į galą. Subjekto/objekto užimamos pozicijos eilutėje kaita sietina ir su semantikos persvarstymu, ir su ritminio modelio variacija. Nors eilutė trumpa, ritmiškai skyla į dvi dalis:

- 2 Dabar čia **žagrė** : kapą ardo
8 Kur šiandien **kapą** : žagrė ardo

Į eilutės pirmos ritminės pusės paskutinio segmento grafinį pokytį pažvelgus ritminiu ir semantiniu aspektu matyti, kad redagavimas įtvirtino *kapą* kaip ritmiškai, sintaksiškai ir semantiškai labiausiai akcentuotą segmento elementą¹⁸.

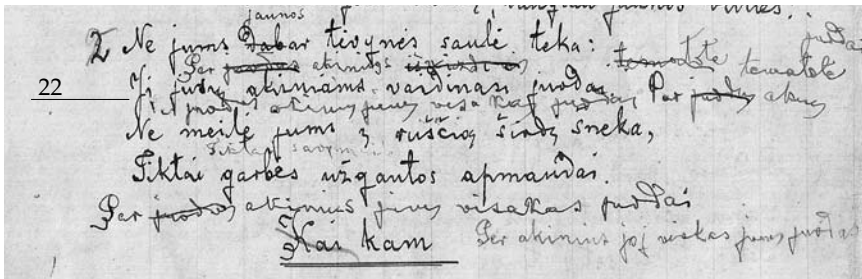
Rekonstruodama eilėraščio „Ant Punės kalno ties Nemunu“ eil. 70 autoredegavimo veiksmus, pastaruosius interpretuoju vykstant semantinės universalizacijos kryptimi. Tai reiškia, kad tam tikras eilėraščio segmentas (eilutė), jos elementai (žodis, frazė) kinta taip, kad yra tikslinama ar generalizuojama to segmento (ar jo elemento) reikšmė. Semantinę universalizaciją kaip autoredegavimo principą galima matyti kintant eilutės elementų metonimijos laipsniui. Metonimiją tikslinant ar generalizuojant (randantis tekstinėms eilutės elemento alternatyvoms), paskutiniaus autoredegavimo eigos žingsniais yra grįžtama prie pirminės (ar vienos iš pirminių) jos versijų. Į autoredegautą eilutę žvelgdama kaip į sintaksinę, leksinę-semantinę konstrukciją teigiu, kad eilėraštyje semantinės universalizacijos linkme kinta eilutėje reiškiamo veiksmo subjektas, objektas ir erdvėlaikis: pirmųjų

¹⁸ Subjekto, objekto ir predikato pakeitimus eilutėje galima pakomentuoti ir intertekstiniu aspektu. Istoriografiniu požiūriu, Pilėnų istorinio siužeto motyvai Maironio eilėraštyje sietini su lenkų poeto Vladislavo Sirokomlės istorine poema *Margiris* (žr. Brigita Speičytė, *Anapus ribos: Maironis ir istorinė Lietuva*, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2012, p. 88). Tą patį istorinį pasakojimą anksčiau lietuviškai sueiliavo Silvestras Gimžauskas („Puniškėnams apie Margierių“), o kitame eilėraštyje – „Rauda prabočių“ (pirminės redakcijos antraštė „1872 metu. Iszarimas Naujasias kapų“) – Gimžauskas analogiškai Maironiui metonimiškai varijavo žemę/kapą ardančio arklo motyvą: „Ir idant ne amžius tas devynialikis, / Argi būtų arklas mums kaulus užtikis!“ (eil. 5–6); „Pasakyk mums, arklai, šaltas gelažini! / Kam veikei tų darbų, darbų nuotartinį?“ (eil. 21–22); žr. Silvestras Gimžauskas, *Lietuvos Bicziuolis*, parengė Paulius Subačius, Vilnius: Aidai, 1996, p. 76–81, 90–91.

dviejų elementų variacija taip pat koreliuoja su jų grafinės pozicijos eilutėje kaita, taigi ir ritminio eilutės modelio pakeitimais. Vienintelė eilutėje nekintanti konstrukcija – predikatas, išlaikomas kaip esminis, ašinis eilutės elementas (angl. *core element*).

2. „Nuolat verkšlenantiems politikams“. Dėl identifikuojamų skirtingų rašalo spalvų, rašto netolygumų galima teigti, kad autografe juodraštyje (faksimilės fragmentas Nr. 2)¹⁹ eilėraščio eil. 22 užrašoma ir taisoma skirtingu metu. Eilutės genezę rekonstruoju vykus trimis etapais (schema Nr. 8): eilutė užrašoma juodu rašalu (schema Nr. 8, žingsnis 1), mėlynu – redaguojama (schema Nr. 8, žingsniai 2–8²⁰), o posmo pabaigoje perrašoma grafitiniu pieštuku (schema Nr. 8, žingsnis 9). Norminė eilutės redakcija nuo paskiausios šio rankraščio versijos (schema Nr. 8, žingsnis 9) skiriasi vien punktuacijos ženklų – šauktuku – eilutės gale²¹.

2 faksimilės fragmentas

Eilutės taisymus galima grupuoti grafiškai: greta pirminio užrašymo (schema Nr. 8, žingsnis 1) ištisa eilutė interlineariai arba strofos užimamo ploto ribose perrašoma dar penkis kartus (schema Nr. 8, žingsniai 2, 4, 6, 7, 9), o tie perrašai dar taisomi kiekvienas atskirai (schema Nr. 8, žingsniai 3, 5, 8). Intensyviausiai persvarstoma – kaskart kaitaliojama pozicijos eilutėje ar formos požiūriu – metaforinė *spalva*: prieveiksmis *juodai* / būdvardis *juodus*.

¹⁹ „Nuolat verkšlenantiems politikams“ autografas juodraštis, in: *MLLM*, [b.] GEK 20043 (R1 1143), l. 24v.

²⁰ 2 ir 3 versijos užrašomos ne iki galo.

²¹ Norminėje redakcijoje pakeista strofų kompozicija – rankraščio paskutinė strofa tapo antrąja, o mano nagrinėjama eil. 22 atitinka eil. 6.

8 schema

1	Ji jusų akiniams vaidinasi juodai
2	Per juodus akinius išv[a]izdi vis / tematote
3	Per akinius išv[a]izdi vis / tematote
4	Per juodus ak[ini]us tematote juodai
5	Per ak[ini]us tematote juodai
6	Per juodus akinius jums visa kas juodai
7	Per juodus akinius jums visakas juodai
8	Per akinius jums visakas juodai
9	Per akinius joj viskas jums juodai

2.1. *Subjektas ir objektas.* Nagrinėjamoje eilutėje reiškiamo veiksmo subjektas *ji* įvardijamas rankraščio eil. 21 – *tėvynės saulė*. Redaguojant išsiskyrė sintaksinis ir semantinis subjekto aspektai: semantiniu požiūriu *ji* (schema Nr. 9, žingsnis 1²²) kinta į [*jūs*²³ / *jie*] (schema Nr. 9, žingsniai 2–3), o sintaksiniu aspektu *ji* kinta į *viskas* (plg. schema Nr. 9, žingsniai 1 ir 4–6). Eilutėje reiškiamas objektas *jusų akiniams* (schema Nr. 9, žingsnis 1) keičiamas – abstrahavimo linkme – į *jums* (schema Nr. 9, žingsniai 4–6). Taigi vaizdinys modifikuojamas taip: formalus subjektas (*saulė*), kuri formaliui objektui (*jusų akiniams*) matosi *juodai*, pavirsta neapibrėžtu formaliu subjektu (*visa kas*), kuris objektui (*jiems*) *juodai* matosi *per akinius*.

9 schema

- 1 [Ji]jusų akiniams vaidinasi juodai
- 2 Per juodus akinius išv[a]izdi vis / tematote
- 3 Per juodus ak[ini]us tematote juodai
- 4 Per juodus akinius jums visa kas juodai
- 5 Per juodus akinius jums visakas juodai
- 6 Per akinius joj viskas jums juodai

²² Eilutės versijos čia teikiamos ne devyniais baigtiniais pavidalais, o šešiais, neišskleidžiant anksčiau aptartos *juodus / juodai* variacijos.

²³ Eilėraščio *jūs* pirmoje autografo juodraščio strofoje – „nenuoramos rėksniai“, „milžinai svajonių“.

Paskirus subjekto ir objekto autoredegavimo veiksmus (schema Nr. 10) interpretuodama kaip semantinės universalizacijos efektą galiu teigti, kad šie mikropakeitimai lemia eilutėje reiškiamos poetinės minties generalizaciją: ¹*ji jūsų akiniams juodai* → ⁹*viskas jums juodai*.

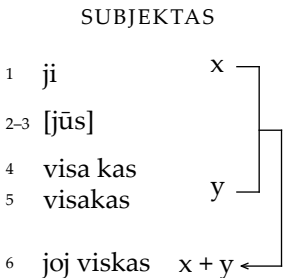
10 schema

	<i>subjektas</i>	<i>objektas</i>
1	ji	jūsų akiniams
2	–	–
3	[jūs]	–
4	visa kas	jums
5	visakas	jums
6	joj viskas	jums

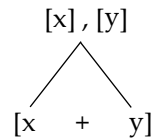
↓
semantikos
abstrahavimo kryptis

2.2. *Klyvingo principas*. Aptariamoje eilutėje vaizduojamo veiksmo subjektas reiškiamas trejopai: įvardžiu *ji* (x) → [jūs]²⁴ → *visa kas* (y) (schema Nr. 11). Paskiausioje eilutės versijoje du iš jų sujungiami į vieną frazę *joj viskas* ($x+y$)²⁵.

11 schema

12 schema

Prieš aptardama subjekto disjunkciją pastebiu, kad jei anksčiau dėsty-me sintaksinė konstrukcija reprezentavo vieną žodį, tolesnis subjekto kaitos aiškinimas referuos jį kaip struktūrinę visumą nusakantį konceptą: vienanarė sintaksinė subjekto konstrukcija bus skaidoma į dvinarę (dvižodę).

²⁴ Tarpinis 2–3 versijose matomas (žr. schemą Nr. 9) eilutėje reiškiamo veiksmo subjektas [jūs] schemoje Nr. 11 kaip atskiras elementas nežymimas, kadangi eilutės redagavimo metu yra eliminuojamas.

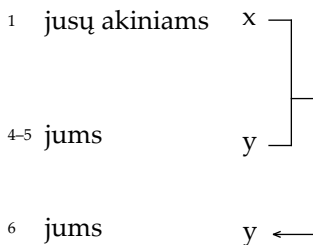
²⁵ Čia ir toliau sintaksinės konstrukcijos elementai ar elementų junginiai žymimi simboliais x ir y .

Kadangi veiksmo subjekto redakcinės kaitos metu jungiamos dvi eilutės raiškės alternatyvos iš ankstesnių versijų (*ji + visa kas* → *joj viskas*), visa konstrukcija kaitos metu suskaidoma (schema Nr. 12). Tai yra 1–5 versijose matomi vienanariai *dėmenys*, savarankiškai reiškiantys subjektą (*ji*, [*jūs*], *visa kas*), eilutės redagavimo metu kinta į tokią konstrukciją iš dviejų žodžių, kurią sudaro du anksčiau savarankiškai kaip subjektai funkcionavę elementai (*joj ir viskas*).

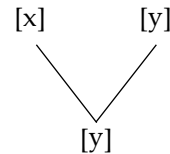
Eilutėje vaizduojamo veiksmo objektas lygiai taip pat reiškiamas įvairiai: *jūsų akiniams* (*x*) → *jums* (*y*) (schema Nr. 13). Priešingai nei subjekto kaitos atveju, vėliausiose versijose matomą objekto redagavimo eigą interpretuočiau kaip ankstesnių eilutės versijų (*x*, *y*) skaidymą iki vieno jo raiškos būdo (*y*), atmetant kitas galimas elemento versijas (*x*) ar jų jungtį (*x+y*). Šiuo požiūriu sintaksinė konstrukcija kaitos metu sujungiama (schema Nr. 14): versijose matomi abu – tiek dvinaris (*x*), tiek vienanariai (*y*) – objekto raiškos pavidalai redagavimo eigoje sujungiami į ankstesniems raiškos būdams semantiniu požiūriu bendrą vienanarį (*y*).

13 schema

OBJEKTAS

14 schema

Ambivalentiškiems eilutės redagavimo veiksams nusakyti įvedu *klyvingo* terminą. Angliško veiksmažodžio *cleave* (liet. 'skilti', 'lipti') enantioseminijai (t. y. antonimijos tipui, kai tas pats leksinis vienetas gali reikšti priešingas reikšmes) būdinga tam tikrą veiksmą įvardyti tiek kaip skilimą, tiek kaip sulipimą²⁶. Kaitos, kuri integruoja vienu metu vykstančius priešingus procesus, dinamika atitinka klyvingo principą – konstrukcijos gene-

²⁶ David-Antoine Williams, „Poetic Antonyms“, in: *The Comparatist*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2013, t. 37, p. 169–170. Etimologiškai *cleave* siejamas su graikų kalbos *glyphein* ('įrėžti'), *glyphe* ('įrėža', vėliau žodis vartojamas reikšme 'irašas'); žr. Douglas Harper, „Cleave“, in: *The Online Etymology Dictionary*, edited by Douglas Harper, 2000, in: url: www.etymonline.com.

tinėje raidoje sintaksinės figūros ir jungiamos (konjunkcija), ir skaidomos (disjunkcija)²⁷.

2.3. *Predikatas ir subjektas*. Eilutėje reiškiamo predikato kaita tiesiogiai susijusi su subjekto raida – abu taisomi kuriant semantinės universalizacijos efektą. Pirmais redagavimo žingsniais subjektui [tėvynės] saulė priskiriamas predikatas *vaidinasi juodai* → *išv[a]izdi*²⁸ (schema Nr. 15, žingsniai 1–2). Predikatui kintant į *tematote juodai* (schema Nr. 15, žingsnis 3), subjektas tampa numanomas – [jūs]. Veiksmažodinei konstrukcijai kintant dar kartą – *tematote juodai* → [yra] *juodai*, – subjektas [jūs] transformuojamas į objektą *jums* (schema Nr. 15, žingsniai 3–4).

15 schema

1	[ji] vaidinasi juodai	Sudurtinis tarinys
2	[ji] išv[a]izdi	+ subjektas
3	[jūs] tematote juodai	
<hr/>		
4	jums [yra] juodai	Sudurtinis tarinys
5	jums [yra] juodai	+ objektas
6	jums [yra] juodai	

↓
semantikos
abstrahavimo kryptis

Taigi paraleliai kintant subjektui, autoredegavimo metu predikatas pereina nuo tiesiogiai regimybę suponuojančio veiksmo – „vaidintis“, „išvaizdinti“, „tematyti“ *juodai* – prie semantiškai abstraktesnio sudurtinio tarinio [yra] *juodai* (schema Nr. 15, žingsniai 4–6). Tai dar vienas prielaidą paremiantis argumentas, kad paskirų eilutės elementų autoredegavimo padarinys – semantiškai universali poetinė mintis.

Apibendrindama eilėraščio „Nuolat verkšlenantiems politikams“ eilutės mikrogenezę pastebiu, kad semantinė universalizacija kaip Maironio autoredegavimo tendencija atsiskleidžia vis skirtingu grafiniu taisymų pavidalu, taip pat, eilutėje reiškiamo veiksmo subjektui ir objektui kintant taip, kad sintaksiniai konstrukciniai eilutės elementai tuo pačiu autorede-

²⁷ Nauja sąvoka įvedama siekiant pabrėžti ambivalentišką procesualumą, kurio neatiskleidžia statines būkles referuojantys sintaksės terminai.

²⁸ Pagal „iš(si)vaizdinti“; žr. „Vaizdinti“, in: *Lietuvių kalbos žodynas (t. I–XX, 1941–2002): Elektroninis variantas*, vyr. redaktorė Gertrūda Naktinienė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2017, in: www.lkz.lt.

gavimo veiksmu gali būti tiek sujungiami, tiek skaidomi (klyvingo principas). Eilėraščio eilutėje semantinio abstrahavimo efektas taip pat kuriamas varijuojant centrinę poetinės minties elementą – predikatą.

Išvados. Vėlyvuosiuose Maironio eilėraščių autografuose juodraščiuose fiksuota tekstinių variantų gausa liudija intensyvų autoriaus nepasitenkinimą savo kūrybiniais pasirinkimais reiškiant poetinę mintį. Hipotetinis autoređagavimo vektorių nustatymas leido rekonstruoti dviejų eilėraščių pavienių eilučių komplikotos raidos stadijas, savo ruožtu, mikrogenezės visuminis vaizdas patvirtino grafologiniu pagrindu darytas prielaidas, kas ir iš ko į ką taisyta. Atsiskleidė, kad iš pirmo žvilgsnio chaotiškos – ir tarsi atsitiktinai kaitaliojamos – frazės baigtinį poetinės minties pavidalą igijo kryptingame alternatyvių raiškos formų svarstybos procese. Pirminės eilučių ar jų elementų versijos gana tiesmukai referavo užkalbinę tikrovę – tokie segmentai autoređagavimo eigoje buvo atmetami, o tinkamesnių alternatyvų paieška vyko išbandant sintaksinių ir semantinių analogų spektrą.

Pasitelkus filologinės analizės įrankius, Maironio autoređagavime galima išvelgti principinius pasikartojančius veiksmus, bendrą kaitos modelį. Jis suponuoja, kad semantinė universalizacija yra paskirus taisyms jungiantis ir eilėraščių genezę reguliuojantis vektorius. Mikrogenetinio tyrimo lygmeniu nustatyta, kad eilutės (kaip sintaksinės konstrukcijos) elementai kito generalizuojant metonimijos laipsnį. Metoniminė kaita koreliavo tiek su metro tikslinimu („Ant Punės kalno ties Nemunu“), tiek su joje reiškiamo veiksmo subjekto ir objekto modifikacija – klyvingu, t. y. drauge vykstančiu sintaksinių konstrukcijų komplikavimu ir redukcija („Nuolat verkšlenantiems politikams“).

Panašiu detalumu atlikus kitų Maironio redaguotų segmentų analizę būtų galima kur kas didesne tekstų kaitos, jų visumos imtimi rekonstruoti jo kūrybinį procesą. Tai atlikus, autoređaguotos poezijos genezė atsiskleistų ne vien kaip konkrečių fiksuotų redagavimo veiksmų sekos rekonstrukcija. Būtų galima kelti prielaidas apie išsamią paskirų autoređakcinių veiksmų klasifikaciją, visuminį jų sudaromų kaitos modelių vaizdą, svarstyti taisyms impulsų prigimtį, poetinio teksto raidos „nesibaigiamumo pojūtį“²⁹.

²⁹ Žr. Dirk Van Hulle, „Epigenesis: The Sense of ‘Unending’“, in: Dirk Van Hulle, *Modern Manuscripts: The Extended Mind and Creative Undoing from Darwin to Beckett and Beyond*, London: Bloomsbury, 2014, p. 213.

THE MICROGENESIS OF MAIRONIS' LATE POETRY:
ORGANIZING THE ACTS OF SELF-EDITING

Summary

The surviving manuscripts of the XXth century Lithuanian poet Maironis contain the revisions made on *Pavasario balsai* (*The Voices of Spring*; his collection of poems which was reprinted five times during the author's lifetime). Since those revisions were made by the poet himself, the case of self-editing is being researched in the article. Focusing on the extant drafts particularly, the textual variation within the short fragments (a verse or a word phrase) of two different poems are analyzed by the means of microgenetic (as opposed to macrogenetic) research.

Although the writing and self-revisions of Maironis might appear as chaotic or lacking any inner logic, the genetic approach helps to reveal the trends that the poet followed while editing his works. To arrive at this argument, first, I thoroughly deciphered and identified the very acts of self-editing, second, I interpreted and organized them into principles, schemes, that is, an overall model of self-editing (the *avant-texte*). As a corollary, I suggested that microgenetic changes in the poems analyzed might be approached as being made in a manner of "semantical generalization". The latter concept might be explained as a tendency of editing by which a particular word, or a phrase, or even the whole poetical thought is being revised until the expression, which is finally being accepted, in comparison to the others, has the most universal semantical meaning.

Since the generalization of semantics as the trend of self-editing was concluded while reconstructing the most intensely edited passages of Maironis' poems, the application of the *avant-texte* principles itself also inspired a more general question, that is, whether the genetic reconstruction of textual variation is rather an act of re-interpretation or an actual re-construction of the very processes that the work of art was shaped by.